

جالالدين به هرام

ئامرت وە ئاپەت

2

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

جالالدين به هرام

ئامرت وە ئاپەت

ئىككىنچى توم

(رومان)

شىنجاڭ غەلىق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

福与祸 . 下册/加拉力丁著. —乌鲁木齐:新疆人民出版社,
2006.4(2008.11 重印)

ISBN 978—7—228—09997—9

I. 福… II. 加… III. 长篇小说—中国—当代—维吾尔语
(中国少数民族语言) IV. I247.5

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2006)第 031356 号

责任编辑:穆纳尔江·托合塔洪

责任校对:阿依古丽·沙比提

封面设计:米尔扎提·阿布都拉·塔吉

福与祸 (下) (维吾尔文)

加拉力丁 著

新疆人民出版社出版

(乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮编:830001)

新疆新华书店发行

新疆金版印务有限公司

880×1230 毫米 32 开本 15.75 印张 2 插页

2006 年 4 月第 1 版 2008 年 11 月第 4 次印刷

印数:15001 - 20000

ISBN 978—7—228—09997—9

定价:32.00 元

مەسئۇل مۇھەررىرى : مۇنارجان توختاخۇن
مەسئۇل كوررېكتورى : ئايگۈل سابىت
مۇقاۋىسىنى لايىھىلىگۈچى : مىرزات ئابدۇللا تاجى

ئامەت ۋە ئاپەت (2)

ئاپتۇرى : جالالىدىن بەھرام

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى №348)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ جىنپەن مەتبەئەچىلىك چەكلىك شىركىتى

فورماتى : 880×1230 مىللىمېتىر ، 1/32

باسما تاۋىقى : 15.75 قىستۇرما ۋارىقى : 2

2006 - يىلى 4 - ئاي 1 - نەشرى

2008 - يىلى 11 - ئاي 4 - بېسىلىشى

تراژى : 15001—20000

ISBN 978—7—228—09997—9

باھاسى : 32.00 يۈەن

ھازىر زەھىرلىك چېكىملىك ياشلىرىمىزدا
 بارغانسېرى ئېغىر ئىجتىمائىي ئاپەتكە ئايلىنىۋاتقاندا.
 بۇ ئاپەت خەلقنىڭ ئۈمىدى بولغان ياشلارنى
 بېقىتسىزلىرى، مەھبۇسلار، ساراڭلار، جەستەلەر
 لاگېرغا ئىستىمرەكتە. شۇنى بىلىشىمىز كېرەككى،
 مىللىتى يالغۇز توپ - زەمبىرەكلا ئەمەس، چې -
 كىملىك نەيچىسى، ئىچكىلىك رومكىسى بىلەن
 بۇزۇقچىلىقمۇ خار - زەبۇن قىلالايدۇ !

— ئابدۇشۈكۈر مۇھەممەت ئىسمى

مۇندەرىجە

1	بىرىنچى باب.....
23	ئىككىنچى باب
45	ئۈچىنچى باب
66	تۆتىنچى باب
84	بەشىنچى باب
101	ئالتىنچى باب
135	يەتتىنچى باب
158	سەككىزىنچى باب
188	توققۇزىنچى باب
214	ئونىنچى باب.....
249	ئون بىرىنچى باب.....
281	ئون ئىككىنچى باب
315	ئون ئۈچىنچى باب
345	ئون تۆتىنچى باب.....
362	ئون بەشىنچى باب
390	ئون ئالتىنچى باب
414	ئون يەتتىنچى باب
441	ئون سەككىزىنچى باب
477	ئون توققۇزىنچى باب

491	 يىگىرمىنچى باب
511	 يىگىرمە بىرىنچى باب
532	 يىگىرمە ئىككىنچى باب
568	 يىگىرمە ئۈچىنچى باب
590	 يىگىرمە تۆتىنچى باب
613	 يىگىرمە بەشىنچى باب
624	 يىگىرمە ئالتىنچى باب
648	 يىگىرمە يەتتىنچى باب
680	 يىگىرمە سەككىزىنچى باب
705	 يىگىرمە توققۇزىنچى باب
738	 ئوتتۇرىنچى باب
762	 ئوتتۇز بىرىنچى باب
782	 ئوتتۇز ئىككىنچى باب
798	 ئوتتۇز ئۈچىنچى باب
831	 ئوتتۇز تۆتىنچى باب
861	 ئوتتۇز بەشىنچى باب
893	 ئوتتۇز ئالتىنچى باب
900	 ئوتتۇز يەتتىنچى باب
926	 ئوتتۇز سەككىزىنچى باب
960	 ئوتتۇز توققۇزىنچى باب
976	 قىرىقىنچى باب
1011	 خاتىمە

يىگىرمە بىرىنچى باب

قەدىردان ، ئەسەت ئەرۋاھ ، زۇلئايىلار خوتەنگە كەلگەنگە 20 كۈندىن ئاشتى . لېكىن ، ئاباق توختى ، ھۆسنارخانلار كەلمەي ، 5 - ئاينىڭ 12 - كۈنىدىكى توي ئارقىغا سۈرۈلمەكتە ئىدى . ئەسەت ئەرۋاھنىڭ چېكىشى ، ھەرخىل سەتەڭلەرنى ئوينىشى ، ئېسىل كىيىنىشى قەدىرداندىن بولۇپ ، ئۇنىڭغا ئارتىلىپلا قالغانىدى . ھازىر قەدىردان قۇرۇق سۆلەت «بالا سەيگۈيۈەن» گە ئايلىنىپ ، ھېچنېمىسى قالمىدى . خوتەنگە ماڭىدىغان كۈنى مېھرىدەن بانغا 30 مىڭنى بېرىپ ، ئۆزى توي قىلىش ئۈچۈن 20 مىڭنى ئېلىپ كەلدى . ھازىر ئۇنىڭدىن 10 مىڭ سومدەك خەجلىنىپ تۈگىدى . قەدىرداننىڭ خروئىنىغا ئۆگىنىپ قالغانلىقىنى ئاڭلىغان ئوبۇلھەسەن ئۈرۈمچى بانكىسىدا قالغان پۇل چەكلىرىنى ئېلىۋېتىپ ، لىشتىن سىرت ، ئۇنى سەيگۈيۈەنلىكتىن قالدۇرۇپ ، مائاشىنى توختاتتى . قەدىردان : «رەسمىيلەشتۈرۈۋاتقان دېگەننىڭىزغۇ ؟» دەپ سورىۋىدى ، ئوبۇلھەسەن : «ئىسلاھات دەۋرىدە ھەتتاكى ئالىي مەكتەپ پۈتتۈرسىمۇ توختاملىق بولىدۇ ، رەسمىيلەشتۈرۈش مەۋجۇت ئەمەس » دەپ گەپنى ئۈزۈۋەتتى . ئوبۇلھەسەننىڭ بۇنداق قىلىشىمۇ ئۆزى مەسئۇل بولغان «ياشلار بىناسى» نىڭ تەقدىرى ئۈچۈن ئىدى . چۈنكى ، خروئىن چەككەن ئادەمنىڭ قولىدىن ھەر بالا كېلىدىغانلىقىنى ھەممە بىلەتتى . ھازىر قەدىردان «سەيگۈيۈەن» لىك خىزمىتىدىن ، بانكىدىكى پۇللىرىدىن ، خوتەندىكى زېمىنلىرىدىن ، چىرايلىق «لادا» ماشىنىسىدىن ئايرىلدى . ئەڭ ئاخىرقى 200 مىڭ سومنى ھۆسنارخان ئېلىۋالدى . پەقەت ئۇنىڭ كۆڭلىنى شام چىراغىدەك يورۇتۇپ تۇرغىنى ، دوستلۇقتىكى ئۆي ھەم سۆيۈملۈك ئايالى مېھرىبان ئىدى . قەدىردان ھۆسنارخاندىكى 200 مىڭ سوم -

نىڭ گېپىنى قىلىپ باقماقچى بولدى ، لېكىن يالنايدى . چۈنكى ، ھۆسنارخاندىن ئىبارەت سېرىق چايان خوتەندىكى جىنايى ئىشلار ساقچى ئەترىتىنىڭ باشلىقى ئابلىپىز بىلەن بىرلىشىپ قەدىردانى سولتىۋېتىشتىن يانمايتتى . قەدىردان ھۆسنارخان بىلەن ئابلىپىز- نىڭ ئوتتۇرىسىدىكى سىرلىق مۇناسىۋەتكە ھەيران بولاتتى . ئابلى- پىز ئۈرۈمچىگە بارسا ھۆسنارخاننىڭ «جەننەت نېمەتلىرى» ئاشخا- نىسىنى تاپاتتى . ھۆسنارخان خوتەنگە كەلدىمۇ ، ئابلىپىزنىڭ ئىش- خانىسىدا پەيدا بولاتتى . قەدىردان خوتەنگە كەلگەن يىگىرمە نەچچە كۈن ئىچىدە ئابلىپىز ئىككى قېتىم كېلىپ ، ئەسەت ئەرۋاھتىن ھۆسنارخاننىڭ قاچان كېلىدىغانلىقىنى سۈرۈشتە قىلدى .

ئۇلار خوتەنگە كېلىپ ئابباس بۇجاڭنىڭ ئۆيىگە چۈشكەندىن كېيىن ، قەدىردان بىلەن ئەسەت ئەرۋاھقا خەيرىگۈل مەخسۇس بىر ھۆجرىنى جابدۇپ بەردى . زۇلئاي بولسا تېببىي مەكتەپتە ئوقۇۋات- قان گۈلنۇرنىڭ ياتقىدا ياتاتتى . مانا ئەمدى ئەسەت ئەرۋاھ : «ئۈزۈكنىڭ ياقۇت كۆزىدەك بىر قىز بىلەن تونۇشۇپ قالدىم . مەن ئۇنىڭ بىلەن چوقۇم توي قىلىمەن» دەپ ، ھەپتىدىن بېرى نەلەردە- دۇر قونۇپ ، ئۆيگە ئاز كېلىدىغان بولۇۋالدى . ئەمما ، پۇلى تۈگە- گەن ھامان قەدىرداننى غاجاش ئۈچۈن يېتىپ كېلەتتى . مانا بۈگۈن- مۇ ئەسەت ئەرۋاھ قەدىرداننى قىززىق دەرۋازىدىكى بىر ئاشخانغا چاقىرىپ ، ھېلىقى «ياقۇت كۆز»نى تونۇشتۇردى . توۋا دەپ ياقىنى تۇتماقتىن باشقا چارە يوق ، خروئىن چەككەنلىكى ئادەم ئادىمىلىد- كىنى ، غۇرۇرىنى ، ۋىجدانىنى ئاق تۈۋەندە ئېرىتىۋېتىپ ، پەس- كەش ، چۈككەنم ، ئادىمىيلىك ، ئەزەللىك خىسلەتلەردىن ئايرىلىپ قالامدۇ نېمە ، ھېلىقى «ياقۇت كۆز» ئەسەتنىڭ ئۆلپەتلىرى بولغان قىمارۋاز ئەھدە تاۋكا ، ئىمىر ئۈچ بارماق ، ئۆمەر غالتەكلەر قەدىر- دان ھەر قېتىم كەلگەندە سولاپ بېرىدىغان رۇقىيە ئىدى ! لېكىن ئەسەت ئەرۋاھ قىزنى : «مېنىڭ سۆيۈملۈك پەرىشتەم ئاسىيە !» دەپ تونۇشتۇردى . شۇنىڭغا قارىغاندا ، ئاسىيە قەدىرداندىن ئەسلىي ئىسمىنى يوشۇرغانلىقى ئېنىقلا تۇراتتى . كەچتە ئەسەت ئەرۋاھ

قايتىپ كەلگەندە ، قەدىردان ئۆزىنىڭ بولغۇسى قېيناكسىنى ئا-
گاھلاندۇردى :

--- ئەسەتكا ، ئۇ قىزنى ئۇنتۇپ كەت ، ساڭا ھەرگىز خوپ
كەلمەيدۇ .

--- ھەي ، ئاسىيەنىڭ چىرايلىقلىقىغا پايلەمەي قىزغى-
نىۋاتامسەن ؟

--- نېمىلەرنى دەيدىغانسەن ، ئاسىيەنىڭ جەمئىيەتتە نامى ياخ-
شى ئەمەس .

--- ھەي ، خوتۇن ئالساڭ كۈچىدىن ئال ، تۈزۈۋېلىشكە ئۆ-
زۈڭدىن ، دېگەن گەپنى ئاڭلىمىغانما ؟

--- ئا ... قويغىنا ئۇنداق ماز گەپلىرىڭنى ، ئاسىيە ئۇنىڭغا
لايىق قىزلاردىن ئەمەس .

--- كۈنلەر : «ئوغرىنى تۇتساڭ مېلى بىلەن ، زىناخورنى
تۇتساڭ جۈپتى بىلەن تۇت» دەيتكەن ، سەن ئۇنىڭ بىر ئەرنىڭ
ئاستىدا ياتقانلىقىنى كۆرگەنمۇ ؟

--- مەن ... مەنمۇ كۆرمىگەن ، --- قەدىردان دۇدۇقلاپ
كەتتى ، --- بىراق نامى ياخشى ئەمەسلىكىنى ئاڭلىغان .

--- قەدىردان ، ئاڭلىغاننىڭ ھەممىسى راست بولىدىغان بول-
سا ، بۇ دۇنيادا بىرمۇ ئىشەنچلىك ئادەم تېپىلماس . بولدى قوي ،
كۆزۈڭگە ئۇخلا .

قەدىردان ياتقان بولسىمۇ ئۇيقۇسى كەلمىدى . ئەسەت ئەرۋاھ
ئاسىيەنى ھەقىقىي ياخشى كۆرۈپ ، ئۆمۈرلۈك جۈپتى - ھەمراھ
قىلىش ئۈچۈن ئالمايتتى . چۈنكى ، ھەر قانداق خروئىن چەككۈچ-
لەر يوشۇرماي ، ھېچكىمدىن تەپ تارتماي ، نومۇسنى قايرىپ قو-
يۇپ : «بىرىنچى خوتۇنۇم خروئىن» دېيەلەيدۇ ، ئەسەت ئەرۋاھ
ئاسىيەنى ئۆزىنىڭ خروئىن بىلەن تەمىنلىنىشىنىڭ ئارقا تەمىنات-
چىسى قىلىش ئۈچۈن ئالاتتى ، ھەتتا گۇاڭجۇغا ئەكىرىپ ، تۈرمىگە
تۇتۇپ بېرىپ ، ئۆزى شىنجاڭغا قېچىپ كېلىشىمۇ مۇمكىن ئىدى .
ھېلىقى ماجەننىڭ ئەختەرىنىساغا : «سىز ئىشقا سالغان قىز -

يىگىتلەردىن نەچچىسى تۇتۇلۇپ ، قانچىسى كېسىلىپ كەتتى . بىر پاي كارىڭىز بولمىغان ، بۇ سولتەككە ئەجەب ئۆچكە ياغلىرىڭىز ئېرىپ كەتتى » دېگەن سۆزدىنلا ، ئۇلارنىڭ نىيىتى ئېنىقلا تۇرمامدۇ .

قەدىردان ئەتىسى ئاسىيەنى ئىزلەپ تېپىپ ، مەدەنىيەت يۇرتىدىن كىچىك بېغىغا باشلاپ كىرىپ ، سېمونت ئورۇندۇقلارنىڭ بىرىدە ئولتۇردى . ئۇ گېپىنى نەدىن باشلاشنى بىلەلمەي ئاياغ ئۇچىغا قاراپ ئولتۇرۇپ كەتتى ، شۇنداقتىمۇ لايىق تاللاشنىڭ ئۆمۈرلۈك ئىش ئىكەنلىكى ، بىردەملىك قىزغىنلىق ۋە ھەۋەس ئارقىسىدىن ماڭغاندا ئەڭ ئېغىر پاجىئەلىك قىسمەتلەرگە دۇچ كېلىپ ، ئەبەدىلەبەد پۇشايمان ئىسكەنجىسىگە بوغۇلۇپ قالىدىغانلىقىنى ئېيتتى . ئەمما ، كۆڭلىگە «ئۈرۈمچى ئىشتىياقى» چىرىمىدى . شۇالغان بۇ قىزغا قەدىرداننىڭ گەپلىرى خۇددى ئېشەكنىڭ قۇلىقىغا ساتار چالغاندەك ئاڭلاندى .

— قەدىردان ، كۈندەشلىك قىلمايۋاتقانسىز ؟ — دېدى ئاسىيە ھايىسىزلىق بىلەن ھىجىيىپ ، — بىر چاغلاردىكى ئىشلار يولدا كېتىۋېتىپ پارچە پۇل ئۇچراپ قالغاندەكلا گەپلەر ، ئۇ ھەرگىز ئىككىمىزنىڭ بىر - بىرىمىزگە پايلىمىغۇدەك ياخشى كۆرۈش ياكى مۇھەببەتتىن دېرەك بەرمەيدۇ . ماڭا تولا ۋازۇھا سۆزلەپ ، زەردەمنى قايناتماڭ ، بولامدۇ ؟

— مەن سىزنىڭ تەقدىرىڭىزدىن ئەنسىرەۋاتىمەن .
— ئەسەت مېنى خوتۇن قىلماي ، ھاپلا قىلىپ يۇتۇۋالمايدۇ .
غاندۇ ؟

— ئۇنىڭدىنمۇ خەتەرلىك .
— تولا ئادەم قورقاتماڭ ، — ئاسىيە قولىنى سىلكىدى ، — بىزدەك سېسىق نامى پۇر كەتكەن قىزلارغا ئەر چىقمىقى ئاسانما ؟ «ئەمدى ئادەملەرنىڭ سېپىگە قېتىلىۋالىدىغان بولدۇم» دەپ خۇش بولسام ، نېمانداق گەپلەرنى قىلىدۇ ، ئادەمنىڭ قولتۇقىنى تەرتىپلىتىپ .

قەدىردان ئاسىيەنىڭ ئاسانلىقچە ۋاز كەچمەيدىغانلىقىنى بىل-
گەندىن كېيىن ، ھۆسنارخان ، ئەختەرىسا ، ئەسەت ئەرۋاھلارنىڭ
قانداق ئادەملەر ئىكەنلىكىنى دەۋەتتى . ئاسىيە خېلىغىچە گەپ
قىلماي ، بىر چاغدىلا بېشىنى كۆتۈرۈپ : «خەپ» دەپ قويدى .
— ھە ، نېمىگە خەپ دەيسىز ؟ — قەدىردان ھېچنېمىنى ئۇقال-
مىغانىدى ، — ئۇلار بىلەن ئۇرۇشماقچىما ؟ مەن سىزدىن ئەنسىرە-
ۋاتقىنىم ، سىزنى گۇاڭجۇلارغا ئاپىرىپ شۇ يەرنىڭ تۈرمىلىرىگە
تاشلاپ بەرمىسىلا بولاتتىغۇ .
— مەن ... مەن ... بۇ ئىشلارنى ئېنىقلاپ باقسام بولغۇدەك .
— ئەگەر بۇ گەپلەرنى مېنىڭ دېگەنلىكىمنى دەپ سالىشىڭىز ،
مەندىن رەنجىمەڭ .

— نېمە دېمەكچى سىز ؟
— ئىككىمىز ئوتتۇرىسىدىكى ئىشلارنى دېيىشكە مەجبۇر بو-
لىمەن . ئۇ چاغدا ئەسەت ئىككىڭلارنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت-
مۇ تەبىئىي ھالدا ئۈزۈلىدۇ ،
— مۇشۇنداق ئىپلاسلۇقنىمۇ قىلارسىزمۇ ؟

— سىز ئەقىللىق قىز ، — دېدى قەدىردان گەپنى مىخ
قاققانداك قىلىپ ، — ئەسەت مېنىڭ قېيناكام بولىدۇ ، ئۇ : «سەن
مېنىڭ يامان گېپىمنى قىلىپسەنغۇ» دەپ ياقامدىن ئالسا ، سىز دەپ
يېقىڭا ، مەن ئۆزۈمنى ئاقلىشىم كېرەكمۇ — ئەمەسمۇ ؟
— بولدى ، سىزنىڭ ئىسمىڭىزنى چىقارماي ئېنىقلايمەن .

قەدىردان بىلەن ئاسىيە سۆزلىشىپ ئۈچ كۈن ئۆتكەندە ، ھۆس-
نارخان بىلەن ئاباق توختى كەلدى . ئۇلار تامباغدىكى ئۆزلىرىنىڭ
ئۆيىگە چۈشتى . ئارىلىقتا شەھەرگە كىرىپ ئابباس ، خەيرىگۈللەر
بىلەن مەسلىھەتلىشىپ ، توي كۈنىنى 5 - ئاينىڭ 23 - كۈنىگە
بېكىتتى . ئەمما ، ئۇ كۈنى ئەسەت ئەرۋاھ تامباغدىكى ئۆيىگە چى-
قىپ ، ھۆسنارخانغا دەردىنى تۆكۈپ يىغلىۋەتتى . چۈنكى ، ئۇ ئال-
دىنقى كۈنى ئاسىيە بىلەن سۆھبەتلىشىپ ، بەكمۇ ئۈمىدسىزلىككە
چۈشۈپ قالغانىدى .

— ئۇ ... ئۇ ... قىز بولمىسىمۇ مەيلى ، دەپ كۆڭلۈمگە ئالمىسام ، لېكىن : «سەلەر خروئىن ساتىدىكەنسىلەر» دەپ قوش-قۇنغا ئولتۇرۇۋالدى .

— قىز بولمىسا تېخى ياخشى ، ئاشۇنداقلىرى ئىشەنچلىك بولىدۇ ، نېمىشقا دېسەك ، «مېنىڭ قىز ئەمەسلىكىمنى يۈزۈمگە سالمىدى» دەپ ، خۇشلۇقىدا تازا سادىقلىق بىلەن ئىشلەيدۇ ، — ھۆسنارخاننىڭ چېقىر كۆزلىرى ئالايدى ، — ئۇنىڭ ئۈستىگە ، سەن ئۇنى «ھۈنەر»گە سېلىپ ، ئارىلىقتىن چېكىدىغىنىڭنى تاپ-سەن ، شۇنداقمۇ ، ئۇ قىزنى ئەتىلەتنى باشلاپ كەل ، مەن ئىككى ئېغىز گەپ قىلىپ قويماي .

ئەسەت ئەرۋاھ ئەتىسى چۈشلەر بىلەن ئاسىيەنى باشلاپ كەل-دى . ھۆسنارخان قىزنى كۆرۈپ ، ئاق سېرىق يالپا يۈزى خۇددى ئاپتاپپەرەستەك ئېچىلىپ كەتتى :

— ۋاي خۇدايىم ، دۇنيادا بىر تال ئەتىۋارلىق ، يالغۇز ئوغ-لۇمنىڭ گۈلى كېلىپ قاپتۇ ئەمەسمە ، مانا ! ئانوش - ئانوش ، تۈمۈچۈقنىڭ ئۆزلىكىيىا بۇ مانتا ، — ھۆسنارخان ئاسىيەنىڭ باش - كۆزلىرىنى سىلاپ ، پېشانىسىگە شاپىلداپ سۆيىدى ، — ئاڭلىسام ئەسەتجانغا بىر نېمىلەرنى دەپسەن ، بۇنداق ھەررەڭ - سەررەڭ گەپلەرنى نەدىن ئاڭلىدىڭ ؟

— خەقلەردىن .

— قايسى خەقلەر ئۇ ؟ ئوچۇقراق دېگەنە .

— بىر - ئىككى قېتىم رېستوراندا توي بولغاندا ، ئەسەتجان بىلەن بىللە تۇرغىنىمنى كۆرگەنلەر سوراپتى ، مەن دەپ بەرسەم ، ئەتراپىمىدىكىلەر شۇنداق دېيىشتى .

— ئۇلارنى تونۇمامسەن ؟

— ياقەي ، تونۇشمايمەن .

— توۋا قىلدىم ، توۋا ، بىز ئۇ «خۇدۇيۇم» دېگەن نەرسىنى كۆرۈپ باقمىساق .

— ئانا ، «خۇدۇيۇم» ئەمەس ، «خروئىن» ، — ئەسەتنىڭ

قەستەن چۈشەندۈرۈشىدىن ئاسىيە ئاغزىنى تۇتۇپ كۈلۈۋەتتى ، —
ئىسمىنىمۇ بىلمەيدىكەنمەن ، ئۇنداق دېسەڭ خەقلەر مەسخىرە
قىلىدۇ .

— ھە ، شۇ ئەمەسمۇ ، ئۇ نەرسە قارىمۇ ، قىزىلمۇ ، چىپارمۇ
ئوقۇمىساق ، مانا ئەمدى ئېشىمدا يوق پۇرچاق ، پوقۇمدا نېمىش
قىلسۇن ، دېگەندەك ، ماۋۇ گەپنىڭ چىققىنىنى كۆرەيمۇ . ھەي ،
ھەي... بىز خەقنىڭ ئەسكىلىكى ، كۆرەلمەسلىكى قاچانمۇ تۈگەر ؟
نامرات بولساڭ «قوڭى ئېچىلىپ قاپتۇ ، ھويت - ھويت» دەپ
كۈلۈشۈۋاتقان ، باي بولساڭ خۇدۇيۈمچى ، ئەتكەسچى ، پارخور دەپ
غاجىشۋاتقان . بوپتۇ ، قىزىم ، سەن ئاشۇ ئۆسەك گەپلەرگە ئىشەن-
گەن بولساڭ ، بىر تال يالغۇزۇمغا خوتەندىن قىز چىقماي قالماس .
ئايروپىلانغا سېلىپ ئۈرۈمچىگە پادىشاھنىڭ مەلىكىسىدەك ئېلىپ
كېتەمىنا .

— ياقەي ، ئانا ، — ئاسىيە ئۈرۈمچىنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ
دەرھاللا خېمىغا ياندى ، — مەن شۇ ئەسەتجانغا خەقلەرنىڭ گېپىنى
دەپ بەردىم ، مەن ... مەن ئىشەنگىلى ساراڭمۇ !

— ئەگەر كۆرسەڭ ، قىزىم ، كۆزلىرىڭگە ئىشەنمەيلا قال-
سەن ، --- ھۆسنارخان ئاسىيەنى كۆزگە كۆرۈنمەس يىپىلار بىلەن
باغلىماقتا ئىدى ، — خۇددى ئايروپىلاننىڭ قانىتىدەك يو ... غان
تاختىدىكى : «ھۆسنارخان جەننەت نېمەتلىرى ئاشخانىسى» دېگەن
ئالتۇن يالتىلغان خەت بەش كۈنلۈك يەردىن پال ... پال ... پال ،
پار ... پار ... پار پار قىراپ تۇرىدۇ .

ئايروپىلاندا پادىشاھنىڭ مەلىكىسىدەك ئۈرۈمچىگە كېتىۋاتقان
مەنزىرە كۆز ئالدىغا كېلىۋالغان ئاسىيە ، بىردەمدىلا قەدىرداننىڭ
گەپلىرىنى ئۇنتۇدى . ئۇ بولغۇسى ئېرى ئەسەت ئەرۋاھ بىلەن بىر
تەخسىدىن لەڭمەن يەپ شەھەرگە كىردى . ئۇلار كىنوخانىلارنى
ئارىلاپ ، مەدەنىيەت يۇرتى ئالدىغا كەلدى ، ئېلان تاختىسىغا يېزىل-
غان چەت ئەلنىڭ مۇھەببەت كىنوسى ئېلاننى كۆرۈپ ، سىنئالغۇ-
خانغا كىرەيلى دەپ تۇرۇشى ، يولنىڭ ئۈچىتىدە ئىتتىك كېتىۋات-

قان قەدىرداننى كۆرۈپ قالدى . ئاسىيە : «چاقىرايلىمۇ ؟» دېدى .
شى ، ئەسەت : «بولدىلا ، ئۆزىمىز كىرىلى» دەپ ، سىئالغۇخانغا
كىرىپ كەتتى . قەدىردان ئالدىراش قەدەملەر بىلەن پوچتىخانغا
كىرىپ ، ئۈرۈمچى دوستلۇق يولى دوقمۇشىدىكى ھاراق ، تاماكا ،
سوغۇق ئىچىملىك ساتىدىغان بوتكىنىڭ خوجايىنى ۋاڭ گۈلىڭ
دېگەن چوكانغا تېلېفون قىلدى . بۇ چوكاننىڭ ئانىسى زىققا كېسىلى
بولۇپ ، بەزىدە نەپەس ئالالماي كۆزلىرى ئالىيىپ كېتەتتى . قەدىر -
دان ئىككى قېتىم ئۇنىڭ ئانىسىنى ھاۋا ئارمىيە دوختۇرخانىسى
ۋە خەلق دوختۇرخانىلىرىغا كېچىدە ماشىنىسىدا ئاپىرىپ قويغانىدە .
دى . ئۇنىڭ بوتكا تىجارىتى سىرتىدا «ئاممىۋى تېلېفون» مۇلازىمەت -
مىتى بار ئىدى . قەدىردان ئىشەنچلىك ھالدا ئۇنىڭغا مۇراجىئەت
قىلدى :

— ۋەي ... ۋەي ، ۋاڭ ھەدەمما ؟ مەن قەدىردان ... مېھرىباننى
چاقىرىپ قويسىڭىز ، مەن يېرىم سائەتتىن كېيىن يەنە تېلېفون
قىلىمەن ، سىزنى ئاۋارە قىلىدىغان بولدۇم .

قەدىردان سائىتىگە قاراپ قويۇپ ، پوچتىخاننىڭ تېلېفون
كۈتۈش ئۆيىنىڭ ئورۇندۇقىدا ئولتۇردى . ئۇ پات - پاتلا قول
سائىتىگە قاراپ قويايتتى . كۆڭلىدە : «ۋاڭ ھەدەم خالتا كوچىدا
ئىتتىك مېڭىپ كېتىۋاتىدۇ ، ئەنە بىنا ھويلىسىغا كىردى ، مانا ،
ئىككىنچى قەۋەتكە چىقىپ ئىشىك قوغغۇرىقىنى باستى ، پاهۇي !
قويۇق كىرىپكەلەر ئارىسىدا كۆزلىرى داۋامەت خۇمارلىشىپ تۇرىدە -
غان ھېلىقى مۇلايىم قىز بوسۇغىدا كۆرۈندى !»

قەدىردان ئەنە شۇنداق خىيالىي پەرەزلەر بىلەن يېرىم سائەتنى
تەستە توشقۇزدى . ئۇ مېھرىباننىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاشقا تەقەززا
بولۇپ ، تېلېفون تۈرۈپكىسىنى قولغا ئالدى ، ئاندىن نومۇرلا -
رنى بىر - بىرلەپ باستى .

— ۋەي ، ۋەي ، مېھرىبانما ؟ بولدى يىغلىماڭ . سىز ... سىز
يىغلىسىڭىز ، مەن ... مەن بىئارام بولۇپ كېتىدىكەنمەن . سالامەت -
لىكىڭىز قانداق ؟ دادامنىڭچۇ ؟

— ۋەي قەدىردان ... دادام ... دادام بەك خاپا قىلىپ كېتىۋا-
تىدۇ ، «قەدىردان ساڭا چوقۇم جىق پۇل قويۇپ قويدى» دەپ ،
كۈندىلا مېنى قىستايدۇ .

— مېھرىبان ، ھەرگىز ئەخمەقلىق قىلىپ بېرىپ سالماڭ ،
بىر قېتىملا بەرسىڭىز ، «پۇل بار» دەپ كۈندە سىزنى ئاۋارىچە-
لىككە سالىدۇ . بەك قىستاپ كەتسە ، كۆكتات ، چاي ، تۇزغا تۈش-
لۇق 300 سوملا قويۇپ قويدى دەپ تۇرۇۋېلىڭ .

— قەدىردان ، سىز قايتىپ كەلسىڭىز ياخشى بولاتتى . دادام
سىزدىن تەپ تارتاتتى .

— مەن سىزنى خاتىرجەم قىلىش ئۈچۈن تېلېفون بەردىم ،
ھۆسنارخان ، ئاباق توختىلار كەلدى . توي 23 - چېسلا بولماقچى ،
بىراق دادام بىلەن ئانام تويىدىن كېيىن خوتەندە تۇرسەن دەۋاتىدۇ ،
ئەگەر سەل ھايال بولۇپ قالسام ئۈمىدسىزلەنمەڭ ، يىغلىماڭ ،
مەن چوقۇم بارىمەن ، مېنى سۆيۈپ قويۇڭ .

— قانداق سۆيىمەن ؟

— تۇرۇپكىغا سۆيسىڭىز ئاڭلايمەن .

— ئاڭلىدىڭىزمۇ ؟

— ئاڭلىدىم ، رەھمەت ، مەن سىزگە داۋاملىق تېلېفون قىلد-
مەن ، خەير - خوش .

دەرۋەقە ، كاۋاپچى ئابابەكرى قىزىنىڭ يېمەك - ئىچمىكى ،
كىيىم - كېچىكى ، تۇرمۇش چىقىملىرىدىن قۇتۇلغان بولسىمۇ ،
يەنىلا كاۋاپچىلىقتىن تاپقان پۇلنى كۈندە ئىككى قېتىم چەككۈدەك
خروئىنغا يەتكۈزەلمەي ، قىزى مېھرىبانغا تاۋان تاشلاپ ، ئارتىلىد-
ۋالغانىدى . ھېلى پۇل بەر دېسە ، ھېلى قەدىرداننىڭ گۇاڭجۇدىن
ئېلىپ كەلگەن ئاق تاماكىسىنى ماڭا ئاچىقىپ بەر ، دەپ قىستاتى-
تى . مېھرىبان قانچە قېتىم : «جېنىم دادا ، مېنىڭ خاپا بولىدىغان-
لىقىمنى بىلىپ ، قەدىردان ئۇنداق نەرسىنى ئۆيگە ئەكىرمەيدۇ»
دېسىمۇ ، يەنىلا بىزەڭلىك قىلىپ تۇرۇۋالاتتى .

ئابابەكرى مۇشۇ كۈنلەردە پات - پاتلا مەست بولۇپ قېلىپ ،

قىزىنىڭ ئۆيىدە قونۇپ قالىدىغان بولۇۋالدى . تۈن نىسبىدە غەلىتە شەپىلەر قۇلىقىغا كىرىپ قالغان مېھرىبان يۇمشاق گىلەمگە يالاڭ ئاياغ دەسەپ مېھمانخانىغا چىقىپ ، دادىسىنىڭ ئۆمىلىپ يۈرۈپ دىۋان ، چوڭ ئىشكاپ ، تىكلەمە سائەت ، ئىسسىق - سوغۇق ھاۋا تەڭشىگۈچ ، ھەتتا تام ئىشكاپلىرى ئىچىنى ئاختۇرۇپ يۈرگەنلىكىدىن كۆرۈپ قالدى . شۇڭا ، مېھرىبان 29 مىڭ سوملۇق چەكنى ئىچ كىيىمىگە يانچۇق تىكىپ ، شۇ يەردە كېچە - كۈندۈز ئۆزىدىن ئايرىمىدى ، خەجلەش ئۈچۈن ئېلىپ قويغان مىڭ سوم پۇلنى قارا-چاي قۇتىسىنىڭ ئاستىغا سېلىۋەتتى . بىر قارىغان ئادەم ئەينەك قاچىدىكى قارا چاپنى ئېنىق كۆرەلەيتتى ، لېكىن تېگىدىكى پۇل كۆرۈنمەيتتى . بىر كۈنى ئابابەكرى : «پۇل بەرمىسەڭ ئۆيىدىن چىقمايمەن» دەپ ، مېھمانخانىنىڭ ئوتتۇرىسىدا يېتىۋالدى . مېھرىبان ئۇنىڭغا قانچە يېلىنىپ باقسىمۇ ، ئۇ كاجلىق قىلىپ ئورنىدىن تۇرمىدى . شۇڭا ، مېھرىبان ئۇنىڭغا :

«... قەدىردان تاماق راسخوتى ئۈچۈن 300 سوم قويۇپ قويدىغان . چاي ، تۇز ، كۆكتات ئېلىپ ئۇنىڭدىن 230 سوم قالدى ، شۇنى بېرەي ، ئەمما مېنىڭ ئۈچ ۋاخ تامىقىمنى سەن بېرىسەن ، — دېيىشى ، ئابابەكرى ياتقان يېرىدىن خۇددى بۈرگە چېقىۋالغاندەك چاپراپ تۇرۇپ كەتتى :

— ھوي ، مەن 230 سوم پۇلغا خەقنىڭ خوتۇنىنى قانچىلىك باقمەن؟ ئۇ ئوغرى يېڭى ئالغان خوتۇنى بىلەن جاھاننىڭ پەيزىنى سۈرۈپ كەلمەي قالسا ، سېنى يەنىلا باقامدىم؟ ئۆتەپ بارەنېرى ، تازىمۇ بىر...»

— جېنىم دادا ، سىز ئۇنداق ئەمەستىڭىز ، ئاشۇ نىجىس سىزنى نېمىلەرگە ئايلاندۇرۇۋەتتى . سىز ئۆز بالىسىغا پەسلىك قىلىدىغان ، بالىسىنىڭ يېگەن - ئىچكىنى بىلەن ھېسابلىشىدىغان ئادەمىتىڭىز؟ ! سىز ... سىز ... ئانام ھايات چاغلىرىدا قانداق دادا ئىدىڭىز؟ ھېيت - بايراملاردا بىزنى باغچىلارغا ئاپىرىپ ئوينىد-تاتىتىڭىز ، بازاردىن ئالغان يېڭى كىيىملەرنى ئانامغا كىيگۈزۈپ ،